

بررسی خطرات ژئومورفیک در شهر تبریز

اشرف ملکیان

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

چکیده

مخاطرات محیطی به عنوان یکی از تهدیدات جوامع بشری و مانعی بر سر راه توسعه پایدار در سالهای اخیر اهمیتی زیادی پیدا کرده اند. بدون شک با توجه به افزایش جمعیت جهان، فشار بیش از حد به منابع طبیعی و محیط زیست و اقلیم در حال گذر مخاطرات محیطی در برنامه ریزی‌های کشورهای مختلف اولویت‌های بالایی را به خود اختصاص می‌دهند.

کشور ایران به دلیل داشتن وضعیت جغرافیایی خاص و وجود تنوع آب و هوایی مختلف، همچنین به دلیل فراوانی تغییرات زمین‌شناختی و ژئومورفولوژی با بلایای طبیعی گوناگون دست به گریبان است که همه ساله باعث خسارت‌ها و صدمات فراوانی شده است. شهر تبریز به عنوان بزرگترین شهر منطقه شمالغرب کشور در جلگه وسیع و نسبتاً مسطحی در کناره شرقی دریاچه ارومیه واقع شده است و دارای واحدهای توپوگرافی لیتولوژی و ژئومورفولوژیک مختلف می‌باشد. در ده‌های اخیر دخالت بی‌رویه و بدون شناخت انسان در زمینه دینامیک محیط طبیعی در راستای اجرای برنامه‌های عمرانی گسترش شهر را به سمت مناطق مخاطره آمیز سوق داده است. بطوریکه با ایجاد تغییراتی در محیط سبب تشدید سیستمهای مورفوزن و وقوع پدیده‌های ژئومورفیک مانند زمین لغزش شده است.

در پژوهش حاضر، خطرات طبیعی تهدید کننده شهر تبریز شناسایی شده است. ممیزی خطرات و تجزیه و تحلیل آنها و ارائه راه کارهای مقابله با آنها از اهداف اصلی پژوهش است. این بررسی نشان داد که عمده ترین خطر تهدید کننده شهر تبریز، گسل بزرگ شمال این شهر است که خطرات دیگر از قبیل رانش زمین و فرونشست نیز به تبع آن اتفاق خواهند افتاد. در مرحله بعدی، وقوع سیلاب از خطرات اصلی شهر تبریز محسوب می‌شود.

واژگان کلیدی: ژئومورفولوژی، مخاطرات محیطی، گسل تبریز، پهنه بندی، تبریز

مقدمه

امروزه با توجه به رشد سریع جمعیت که به تبع آن توسعه ساخت و سازها اجتناب ناپذیر گشته است روز به روز فشار نیازهای بشر روی زمین زیادتر شده و بهره‌برداری از مناطق اطراف شهرها و روستاها برای ایجاد خانه و تاسیسات اقتصادی و صنعتی و خدماتی افزایش پیدا میکند. صنعتی شدن جوامع و گسترش اقتصاد سرمایه‌داری مشکل را دو چندان کرده است و اکثر بناها با اندیشه و تعمق بیشتر روی زمین بنا نمی‌شود. محل استقرار سکونتگاهها و سایر